

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΠΑΛΙΩΝ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΣΤΟ ΣΤΟΜΑ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

**Του Γιάννη
Τσιαμήτρου
Εκπ/κού -
χοροδιδασκάλου**

Καθώς διάβαζα την εισαγωγή του βιβλίου των Ν. Κατσάνη, Κ. Προκόβα με τίτλο 'Τα τοπωνύμια του Λιβαδίου Ολύμπου' έκδοση 'Σύλλογου

Λιβαδιωτών Θεσσαλονίκης «Ο Γεωργάκης Ολύμπιος», Ιούνιος 2013 (πολύ πρόσφατο βιβλίο), μου προκάλεσε αισθητή εντύπωση το γεγονός ότι μέσα από τα τοπωνύμια μπορεί να αποδειχθεί και η ιθαγένεια μιας πληθυσμιακής ομάδας του ελληνικού χώρου και στην συγκεκριμένη περίπτωση δικών μας Βλάχων

Συγκεκριμένα ο καθηγητής Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ Νίκος Κατσάνης, προσπαθώντας να καταστήσει κατανοητή την διαμόρφωση της τοπωνυμίας των βλάχικων οικισμών, καταλήγει στο εξής συμπέρασμα: 'Οι Βλάχοι διατήρησαν τα ελληνικά τοπωνύμια που αναφέρονται σε μεγάλες και γνωστές πόλεις, ενώ δεν διατήρησαν τα τοπωνύμια που έβρισκαν κατά τις μετακινήσεις τους σε μικρότερους οικισμούς με τους οποίους δεν είχαν συνεχή επαφή.'

Το τελευταίο συνέβαινε γιατί το κύριο χαρακτηριστικό των Βλάχων ήταν παλιότερα ο νομαδικός ή ο ημινομαδικός τους βίος, έτσι η συνεχής αλλαγή κατοικίας για λόγους περισσότερο ασφαλείας (προφύλαξη των αιγοπροβάτων) δεν ευνόησε την διατήρηση της τοπωνυμικής κληρονομιάς από αυτούς, γεγονός

που διαφαίνεται από την έλλειψη αρχαιοπρεπών τοπωνυμίων (φωνητικά και μορφολογικά).

Μόνο για τα πολυπληθέστερα μέρη (πόλεις κλπ) οι Βλάχοι διατήρησαν τους παλιότερους ελληνικούς τύπους των τοπωνυμίων. Το σπουδαίο μάλιστα είναι ότι ορισμένα ελληνικά τοπωνύμια στο στόμα των Βλάχων, διατήρησαν ένα παλιότερο φωνητικό και μορφολογικό τύπο, που αποδεικνύει και την ιθαγένειά τους.

Για παράδειγμα, η Φλώρινα από ένα Χλωρινός>Φλωρινός στα βλάχικα λέγεται 'Χλέρνου'. Έτσι βλέπουμε ότι ο τύπος αυτός βρίσκεται πλησιέστερα στην ετυμολογική αφετηρία αυτής της ελληνικής λέξης. Επίσης ο αρχαίος Πρίλαπος, σήμερα Περλεπέτς στα βλάχικα λέγεται Πάρλιεππου και δηλώνει προέλευση από το (αρχαίο) ελληνικό όνομα και όχι από το Περλεπέτς (πόλη της πΓΔΜ). Το ίδιο συμβαίνει και για τις Σέρρας, Βλάχικα Σεάρ (νεότερα Σερρέσουλ) <αρχ. Σίρα, Σίρρις.

Ακόμα τρία τοπωνύμια ελληνικής καταγωγής στο στόμα των Βλάχων διατήρησαν φωνητικούς και μορφολογικούς τύπους που ανάγονται στην ελληνική αρχαιότητα και όχι στους νόμους που επέβαλε η λατινική της Βαλκανικής. Αυτά είναι τα Μπαεάσά (Ελλην. Βαβούσα), Λάσούν (Ελασσόνα, αρχ. Ολοσσών) και Σαρούνβ (Σαλόνα-Salona- Θεσσαλονίκη). Υπάρχουν και άλλα πολλά παραδείγματα.

Όλοι οι ερευνητές συμφωνούν ότι οι μορφολογικοί τύποι αυτών των τοπωνυμίων πρέπει να έγιναν στον ελληνικό χώρο και σε χρόνους αρχαιότερους, όπως τον 2ο π.Χ. αι. και άρα βλάχικα υπήρχαν στις περιοχές αυτές από τότε και δεν δικαιολογείται η έλευση από τα βόρεια.

Πάντως, τα περισσότερα βλάχικα τοπωνύμια πρέπει να χρονολογηθούν μετά την δημιουργία των βλάχικων μόνιμων και ημιμόνιμων κατοικιών και αυτό είναι φυσικό γιατί με αυτήν την μονιμότητα δεν ξεχνιούνται πλέον. Η Τουρκοκρατία μπορεί να θεωρηθεί η περίοδος διαμόρφωσης των περισσότερων Βλάχικων τοπωνυμίων.

(πηγή 'Τα Τοπωνύμια του Λιβαδίου Ολύμπου' Ν. Κατσάνη, Κ Προκόβα, Θεσ/νίκη 2013, σελ.19-22)

